ניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר. אם נפרסה דאיירי לאחר הסתימה לפי שלא הוזקקה סתימת הנקב אין הרוח יוצא בפשיטות ומעכב את הקול קשיא כיון דכל הקולות כשרין בשופר כדאמרינן בגמרא מה לי מעכב מה לי אינו מעכב ונראה דאיירי קודם סתימה דקודם שנסתם היה הנקב מעכב את הקול קשיה הקול משתנה מחמת הנקב וכשסתמו חזר לכמות שהיה ובירושלמי גרס בהדיא אם היה מעכב קודם שסתמו פסול כשסתמו וטעמא דפסול כיון דסתימה זו מסייעה לקול משום דשופר אחד אמר רחמנא שלא יסייע דבר אחר לקול כמו לפהו זהב דאם נשתנה קולו פסול אבל אם לא היה מעכב את התקיעה שלא נשתנה קולו מתחילה מחמת הנקב הרי הוא כאילו לא ניקב ואין לחוש במה שסתמו והיכא דלא סתמו קאמר בהדיא בירושלמי דכשר משום דכל הקולות כשרין בשופר א והשתא רבי נתן דקאמר בגמרא במינו כשר שלא במינו פסול ע"כ היה מעכב את התקיעה קאי דאפ"ה כשר במינו דהא ר' יוחנן קאמר עלה בגמרא והוא שנשתייר רובו והוא שנפחת רובו ואי אפשר לנקב גדול כל כך שלא יעכב את התקיעה ב ומתני' ג כרבנן ד א"ע כר' נתן ובשלא במינו ה לגישת קמא דרבי יוחנן ומיהו לאידך גישתא דרבי יוחנן דקאמר שלא במינו פסול והוא שנפחת רובו משמע אבל במינו אף על פי שנפחת רובו כשר קשיא מתני' כמאן דע"כ הא דאמרי רבנן בין במינו בין שלא במינו פסול יעמיד כמו כן רבי יוחנן כשנפחת רובו ו דמאי שלא לרבי נתן מלרבנן כמו שדומה לו לרבי נתן סברת אלא נפחת רובו כשר אפילו שלא במינו למה לא יאמר כמו כן לרבנן כהולה ברייתא נפחת רובו מיתוקמא ואע"פ שלא נפחת אלא מיעוטו אי אפשר שלא יעכב הנקב את התקיעה אם לא נסתם ואפילו הכי כשר ולכך נראה ודאי לפרש מ"מ דאם מעכב את התקיעה לאחר שסתמו ז קאמר ח ובירושלמי קתני במילתיה דרבנן בין במינו בין שלא במינו אם מעכב התקיעה פסול ואם לאו כשר וכן בתוספתא ט (פ"ג) ואפילו הכי קאמרי בירושלמי דמתני' ר' נתן י ומסקנא דשמעתא יא והלכה למעשה נראה לשופר שניקב וסתמו במינו וחזר לקולו לכמות שהיה מתחילתו קודם שנקב לית דין ולית דיין דכשר אפילו היה מעכב התקיעה קודם שנסתם דפי' זה עיקר דאם מעכב את התקיעה לאחר שנסתם קאמר ולא סתמו כלל כשר אפילו מעכב הנקב את התקיעה דקאמרינן דאמרינן באילו מקום הסדק תחוך הוא והנותר הוא השופר. ואם נשתייר פחות מזה השיעור פסול. וכמה שיעור תקיעה. פי' רשב"ג כדי שיאחזנו בידו לבאן ולכאן. שיעורו חכמים טפח שוחק, כדגרסינן בגדה פרק ג' תני אושעיא זעירא דמן חבריא ה' שיעורן טפח ואלו הן, שליא ושופר ושדרו של לולב ואזוב ודופן סוכה. היה קולו עבה או דק או צרור כשר, שכל הקולות כשרין בשופר. שלחו ליה [לאבוה] דשמואל קדם בזכרותו, כלומר נקבו במקדח בזכרותו שבתוך הקרן כשר, מהו דתימא מין במינו חוצץ, קמ"ל כ) דאין במינו חוצץ. התוקע לתוך הבור או לתוך הפיטוס, אם קול שופר שמע יצא, ואם קול הברה שמע לא יצא. ואוקמה רב הונא באותן בני אדם העומדין על שפת הבור. אבל העומדים בבור יצאו. תני נמי הכי כו'.

כ) נלקמן כח.], ג) [מלשון בעלי פוסקים בביאה טו:], ד) [שהוי"ל לא גרס מלת וקן], ה) [נלקמן מח: כגו.], ו) [נלקמן לד.], ז) [נדה כו. ע"ש], ח) [נדה כו. ע"ש דסיים לכאן ולכאן טפח ומיל"ל ע"פ סוגיא דהתם], ט) [גי' הערוך ערוך וכ"פ בנס"י מולין ט. ד"ה ערוך כו' ע"ש], ע) גי' הרא"ש רב יהודה, י) [גי' הרא"ש רבנן], כ) [ע"ל וכדומכח ולא קאי אלגישא] שמוכח שם כ"כ בספר פני יהושע ע"ש],

תורה אור השלם

1. וְהָעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַכִּפֻּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל אַרְצְכֶם: ויקרא כה ט

גליון הש"ס

גמ' איבא דרבי לחו. כעין זה סוכה דף טז ע"ב. ודף לב ע"ב. ב"מ דף יט ע"ב. ודף כו ע"ב: תוס' ד"ה ניקב בו'. והלכה למעשה. תמוה לי למה דוקא במינו הא בירושלמי מוקי למתני' לף כ"ר וא"כ מייני מתני' בשינו מינו ואפ"ה אם אינו מעכב כשר וכזה לא פליגי רבנן אלא דס"ל דמעכב אף במינו פסול אבל מה דכשר לר"י בשינו מינו ה"ע לרבנן:

לעזי רש"י

רוי"ש. צרור מחוספס (קול).

מוסף רש"י

אם קול שופר שמע. אלא קול סנדל (לקמן כח.). אם קול הברה שמע. עם קול השופר (שם). גרדו. הוא לשון עבני וזומה לו בפסוק (לויב ב) ויקח לו מרס לתגלד בו, בלל"ז, ופירוש לשון חמיעה שמתטע וגולד בסכין לו בכל דבר (סנהדרין קיב.). צרור. לשון יבש (פסחים כ. ומנחות קב: וחולין לו. וגורס צרוד).

מוסף תוספות

א. וגרינא טפי לאחר סתימה כיון דסתימה זו מסייעת לקול. תוס' הרא"ש. ב. ואפ"ה מכשיר ר' נתן במינו. שם. ג. דפשלה בסתימה דמשמע אפילו במינו. שם. ד. כרבנן דר' נתן דאמרו בין במינו ובין שלא במינו פסול. תוס' שנפחת רובו. תוס' הרא"ש. ו. [אפילו] [אבל] בנפחת מיעוטו כשר בין לרבנן בין לר' נתן. שם. ז. שאינו מוציא קול כבראשונה. תוס' ישנים. ח. דכיון שהסתימה מעכבת התקיעה הוי כמו שופר ודבר אחר כי נשתנה הקול מחמת הסתימה ודמי לציפהו זהב, אבל על עיכוב הקול דקודם הסתימה לא חיישינן כיון דעתה חזר לכמו שהיה אין זה נקרא שופר ודבר אחר. תוס' הרא"ש. ושמעא דכשהוא מעכב את התקיעה לאחר

גמ' העמידו על גלדו. גלד דק: **מכפנים פסול.** שהתקיעה נזהב: **אם קול חילון שמע לא יצא.** דאיכא מחילת הפנימי מפסקת התקיעה: **לכחוצה.** כהפיכת חלוק לעשות פנימי חילון: **שקילר אם הריחב.** ברותמין: **והעברת.** דרך העברתו כדרך שהאיל מעבירו בראשו בבהמה מחיים: **דיבק שברי שופרות יו':** **במינו כשר.** אם אינו מעכב את התקיעה: **נסדק.** כולו. וכן נסדק לרחבו כל רחבו להקיפו: **אם נשתייר בו.** מן מקום הסדק עד מקום הנחת פה שיעור תקיעה כשר חשיב ליה כמאן דאשתקיל כוליה והוה ליה אחוק וקנלרו: **לרוח.** לשון יבש רויי"ש בלע"ז: **קדחו.** נקבו וקס"ד נקב הנחת פה קאמר: **שקדחו בזכרותו.** כשהוא מחובר בבהמה עלם בולט מן הראש ומכוסה לתוכו ומוציאין אותו מתוכו וזה לא הוציאו אלא נקב את הזכרות: **אוקמן העומדין בבור יצאו.** שהן קול השופר לעולם שמעו: **איכא דרמי להו מירמא.** יש תלמידים שאין שונין להא דרב הונא בענין לא שנו לפרוסי מתניתין אלא רמו מירמא ממתיתין ובריתא אהדדי ועלה קאי רב הונא ומשני: שמע

הניח שופר בתוך שופר אם קול פנימי שמע יצא ואם קול חיצון שמע לא יצא והפכו ותקע בו לא יצא אמר רב פפא לא תימא דהפכיה בכתונא אלא שהרחיב את הקצר וקיצר את הרחב מ"ט כדרב מתנה דאמר רב מתנה והעברת דרך העברתו בעינן: דיבק שברי שופרות פסול: ת"ר הוסיף עליו כל שהוא בין במינו בין שלא במינו פסול ניקב וסתמו בין במינו בין שלא במינו פסול ר' נתן אומר במינו כשר שלא במינו פסול במינו כשר אמר רבי יוחנן והוא שנשתייר רובו מכלל דשלא במינו אע"פ שנשתייר רובו פסול איכא דמתני לה אסיפא שלא במינו פסול א"ר יוחנן והוא שנפחת רובו מכלל דבמינו אע"פ שנפחת רובו כשר ציפהו זהב מבפנים פסול מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול ואם לאו כשר נסדק לאורכו פסול לרוחבו אם נשתייר בו שיעור תקיעה כשר ואם לאו פסול ולכמה שיעור תקיעה פירש רשב"ג כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן היה קולו דק או עבה או צרור כשר שכל הקולות כשירין [בשופר] שלחו ליה לאבוה דשמואל קדחו ותקע בו יצא פשיטא כולהו נמי מיקדח קדחו להו אמר רב אשי שקדחו בזכרותו מהו דתימא מין במינו חוצץ קמ"ל: התוקע לתוך הבור או לתוך הדות כו': אמר רב הונא לא שנו אלא לאותן העומדים על שפת הבור אבל אותן העומדין בבור יצאו תניא נמי הכי התוקע לתוך הבור או לתוך הדות יצא והתנן לא יצא אלא לאו שמע מינה כדרב הונא ש"מ איכא דרמי להו מירמא תנן התוקע לתוך הבור או לתוך הדות לא יצא והתניא יצא אמר רב הונא לא קשיא כאן לאותן העומדין על שפת הבור כאן לאותן העומדין בבור אמר רבה שמע

ניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר ו התוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך ז הפיטס אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה שמע לא יצא ח וכן ט מי שהיה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא אע"פ שזה שמע וזה שמע זה כוון לבו וזה לא כוון לבו: **גמ' תנו רבנן** א ארוך וקצרו כשר ב גרדו והעמידו על גלדו כשר ג ציפהו זהב במקום הנחת פה פסול שלא במקום הנחת פה כשר ד ציפהו זהב מבפנים פסול מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול ואם לאו כשר ניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר ה נתן שופר בתוך שופר אם קול פנימי שמע יצא ואם קול חיצון שמע לא יצא ת"ר גרדו בין מבפנים בין מבחוץ כשר גרדו והעמידו על גלדו כשר הפכו ותקע בו לא יצא אמר רב פפא לא תימא דהפכיה ככתונא אלא שהרחיב את הקצר וקיצר את הרחב מ"ט כדרב מתנה דאמר ו רב מתנה והעברת דרך העברתו בעינן: דיבק שברי שופרות פסול: ת"ר ז הוסיף עליו כל שהוא בין במינו בין שלא במינו פסול ניקב וסתמו בין במינו בין שלא במינו פסול ר' נתן אומר ח במינו כשר שלא במינו פסול במינו כשר אמר רבי יוחנן ט והוא שנשתייר רובו מכלל דשלא במינו אע"פ שנשתייר רובו פסול איכא דמתני לה אסיפא שלא במינו פסול א"ר יוחנן והוא שנפחת רובו מכלל דבמינו אע"פ שנפחת רובו כשר ציפהו זהב מבפנים פסול מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול ואם לאו כשר נסדק לאורכו פסול לרוחבו אם נשתייר בו שיעור תקיעה כשר ואם לאו פסול ולכמה שיעור תקיעה פירש רשב"ג כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן ב היה קולו דק או עבה או צרור כשר שכל הקולות כשירין [בשופר] שלחו ליה לאבוה דשמואל קדחו ותקע בו יצא פשיטא כולהו נמי מיקדח קדחו להו אמר רב אשי שקדחו בזכרותו מהו דתימא מין במינו חוצץ קמ"ל: התוקע לתוך הבור או לתוך הדות כו': אמר רב ט הונא לא שנו אלא לאותן העומדים על שפת הבור אבל אותן העומדין בבור יצאו תניא נמי הכי התוקע לתוך הבור או לתוך הדות יצא והתנן לא יצא אלא לאו שמע מינה כדרב הונא ש"מ איכא דרמי להו מירמא תנן התוקע לתוך הבור או לתוך הדות לא יצא והתניא יצא אמר רב הונא לא קשיא כאן לאותן העומדין על שפת הבור כאן לאותן העומדין בבור אמר י רבה

ו) נראה דל"ל מ"מ כיון דלא אתכריכ"ל וכו' ועי' כר"ן. ב) קמ"ל דמינו אינו חוצץ.

יא. ומפרש הר"י דסד"א והעברת שופר אמר רחמנא ומשמע קרן אמר בהבמה גדולה או קטנה אבל כשקיצר קרן גדול ועשה ממנו קטן סד"א דפסול קמ"ל כיון דבשתייר שיעור דכשר. תוס' ישנים. יב. סמוך להנחת פה. תוס' הרא"ש. יג. דלא הוה בו שיעור שופר קודם שיארכינו. תוס' ישנים. יד. שהרי הזהב חוצץ ביתתים ואין הקול יוצא מן השופר לבוז בשום צד שלא יהא הזהב מתערב וחוצץ. ריטב"ש. טו. ואפילו למעליותא, פסול דבעינן קול שופר לבדו וליכא, ומעתה כל שופר המצופה ומצוייר מבחוץ אין תוקעין בו אלא אם כן עמדו עליו בקיאים קודם לכן ומכירין שלא נשתנה קולו כלל מפני הציפוי. שם. טז. פי' אף קול חיצון דאי אפשר לו לשמוע קול חיצון בלא פנימי. תוס' הרא"ש. יז. דשופר אחד אמר רחמנא ולא שני שופרות, אבל אם פנימי לבד שמע סגון שהיה פי הפנימי משוך קצת חוץ לפי החיצון ולא נכנס קולו בו שני השופרות. שם. יח. וכ"ש אם הוא אחורי בית הכנסת שאין ש"צ נמשך אחריו להוציא. תוס' ישנים. יט. ולענין צירוף וראי לא מצטרפי עד דהוו במקום אחד אבל לצאת כשיש בבית הכנסת י' אין צורך להצטרף ויוצא הוא בכך. שם. כ. וקסבר רב מן האגף ולחוץ אינו יכול לענות דלא הוי בכלל צבור שבפנים ורי"ל סבר דאפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת והוי בכלל צבור לעניית ברכת הדנים ולענות דבר שבקדושה. תוס' עירוכין נא: ד"ה תפשה. והני נשי דידן שהן בחדר אחר בפני עצמו וש"צ בביהכ"נ דהו"ל בית אחר לגבייהו לדברי רב לא הוו יוצאת ידי חובתן ומיהו כריב"ל קיי"ל דכיון דיש י' בביהכ"נ כל השומעין בין בפנים בין מבחוץ יוצאים. תוס' ישנים.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שמע מקצת תקיעה בבור יו". קא סלקא דעתך דהכי קאמר היה עומד הוא בשפת הבור וחבירו תוקע בבור ויצא יצא בתי תתקיעה ותשמעינן הכא דבקצת נמי יוצא: **קודם עמוד השחר.** לאו דוקא שופר וליף טעמא מיום תרועה יהיה לכם (ז) יום ולא לילה: **הכי גרסינן לימימא דסבר רבא דלי שמע איניש סוף תקיעה בלא תחילת תקיעה יצא וממילא תחילת תקיעה בלא סוף תקיעה יצא ת"ש כראשונה.** פשוטה שלפני תרועת המלכיות: **ומשך בשניה.** בפשוטה של אחריה כשתים ומתכוין לצאת בה אף לדי פשוטה שלפני תרועת הזכרונות שעתיד עליו לתקוע תיכף לזו: **אם קול שופר שמע.** בלא קול הברה יצא: **אם קול הברה שמע.** עם קול השופר לא יצא: **בתוקע ועולה לנפשיה.** ואין אחר עמו לצאת בו אלא תוקע ועולה הוא לדידיה מחילתה וסופה בהכשר דבתחילה הוא והשופר בבור ואמרן לעיל (דף מ:) אומן העומדים בבור יצאו: **אל עולה.** ומלשו ממיים דאילו לאחר זריקה אין מעילה לא בעורה ולא בקרניה שהכל להניחם כדאמרינן במנחות (דף פג.) ובזבחים (פו.) נאמר לו יהיה בעולה [ויקרא ז] ונאמר לו יהיה באשם [שם] מה אשם עצמותיו מותרין אף עולה עצמותיה מותרין: **שלמים לאו בני מעילה נינהו.** דאין מעילה בקדשים קלים אלא בתמידים ולאחר זריקה כשהוברו לאבלן בגוה: **לא ליהנות ניתנו.** לישראל להיות קיומם להם הנאה אלא לעול על גוארייהס ניתנו: **בשופר של ע"ז.** ששמשו בו לע"ז ונאסר בהנאה כדתניא במסכת ע"ז (דף נא:) אבל תאבדון את כל המקומות (מ) בכלים שנשתמשו בהן לע"ז הכתוב מדבר: **ואם תקע יצא.** דמצות לאו הנאה ניתנו. דאמצות שניתנו לישראל לא ליהנות ניתנו להם, אלא גזירת מלך היא עליהם (חולין פט.). **בשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא.** דלאו הנאה היא ולכתחלה מיהא לא יתקע משום דמשום

בשופר של עולה לא יתקע. כלומר במזיד ואם תקע כלומר בשוגג יצא דבשוגג מעל ונפיק לחולין אבל במזיד אין מעילה ולא נפיק לחולין וכשמחלק בין עולה לשלמים היה יכול לחלק בעולה גופה בין מזיד לשוגג אבל הסמא מחלק בשוגג גופיה:

אמר רב יהודה **בשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא.** תימה מאי שנא משלמים דלא יצא משום דמצות ליהנות ניתנו ורבינו חננאל גרים הכא רבא (א) ותימה דבסוף כסוי הדם (חולין דף פט. ושם) תניא תקע לא יצא וכן קשיא אהכיא מהא דאמר רבא בפרק מצות חליצה (יבמות דף קג: ושם) חלצה בסנדל שאינו שלו ובסנדל של ע"ז חליצתה כשרה ולא אמרינן מכתת שיעוריה ופריש"א כולה בשלהי כסוי הדם ופ' לולב הגזול (סוכה דף לא: בד"ה בתמריה):

המודר הנאה **משופר מותר לתקוע בשופר של מצוה.** בפרק ב' דנדרים (דף טז:) מחלק אביי בין הנאת סוכה עלי לאומר שלא אהנה מן הסוכה דיכול לאסור הסוכה עליו שאינה משועבדת לו (ב) אבל אין יכול לאסור עצמו על הסוכה שהוא משועבד לה (ג) ופריך עלה רבא וכי מצות ליהנות ניתנו אלא אמר רבא הא דאמר ישיבת סוכה עלי אם שבועה שלא אשב בסוכה (ד) ולדברי רבא היה משמע דכאן נמי אי אמר הנאת שופר עלי מותר לתקוע בשופר של מצוה דמצות לאו ליהנות ניתנו אבל אם אמר תקיעת שופר עלי אסור לתקוע בשופר שלא אהנה מן הסוכה דיכול לאסור גבי סוכה (ה) אם לא נחלק משום דגבי סוכה בלאו מצוה יש הנאה בישיבה אבל שופר אי לאו מצוה אין הנאה בתקיעה דאינו מכוון לשיר ועל סוגיא דהתם קשיא דמשמע דוקא כשאמר שבועה שלא אשב בסוכה הוא דאינו יכול לאסור עצמו על סוכה לפי שהוא משועבד לה אבל אם אמר ישיבת סוכה עלי בשבועה אסור כמו בקונם ומ"כ מאי תומר בנדרים מבשבועות דקתני התם הא שניהם חלין בענין אחד ויש לומר דנדרים חלין בכל ענין דשייכי דהיינו האסרת חפץ כדאמרינן בריש מסכת נדרים (דף ב:) דנדרים וחרמים מידי דמיתסר חפצא עליה לאפוקי שבועה דקאסר נפשיה מן חפצא ולכן חלים הנדרים בכל ענין שיאמר חוץ מהיכא דהזכיר הנאה משום דמצות לאו ליהנות ניתנו ומה שמחלק שם בין אמר ישיבת סוכה עלי לשבועה שלא אשב לא בא אלא לומר שיש חילוק בין נדר לשבועה לפי שהנדר בכל ענין שיאמר מיתסר חפצא עליה ובשבועה בכל ענין שיאמר קאסר נפשיה מן חפציו (ו): **המודר** הנאה **ממעיין.** הא דאיתמרינן לשמועינן מודר הנאה מחבירו ומשופר ומעיין דס"ד אמינא דוקא במודר מחבירו הוא דשרינן

אשמע מקצת תקיעה בבור ומקצת תקיעה על שפת הבור יצא [ב]מקצת תקיעה קודם שיעלה עמוד השחר ומקצת תקיעה לאחר שיעלה עמוד השחר לא יצא אמר ליה אביי מאי שנא התם דבעינא כולה תקיעה בחיובא וליכא הכא נמי בעינא כולה תקיעה בחיובא וליכא הכי השתא התם לילה לאו זמן חיובא הוא כלל הכא בור מקום חיובא הוא לאותן העומדין בבור למימרא דסבר רבה [ג]שמע סוף תקיעה בלא תחילת תקיעה יצא וממילא תחילת תקיעה בלא סוף תקיעה יצא ת"ש [ד]תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת ואמאי תסלק לה בתרתי פסוקי תקיעתא מהדדי לא פסקינן ת"ש [ה]התוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך הפיטם אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה שמע לא יצא ואמאי ליפוק בתחילת תקיעה מקמי דליערבב קלא [ד]כי קאמר רבה בתוקע ועולה לנפשיה אי הכי מאי למימרא מהו דתימא זמנין דמפיק רישיה ואכתי שופר בבור וקא מיערבב קלא קמ"ל אמר רב יהודה בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא [ז]בשופר של שלמים לא יתקע ואם תקע לא יצא מ"ט עולה בת מעילה היא כיון [ח]דמעל בה נפקא לה לחולין שלמים דלאו בני מעילה נינהו איסורא הוא דרכיב בהו [ולא נפקי לחולין] מתקיף לה רבא אימת מעל לבתר דתקע כי קא תקע באיסורא תקע אלא אמר רבא אחד זה ואחד זה לא יצא הדר אמר [ח]אחד זה ואחד זה יצא [ט]מצות לאו ליהנות ניתנו אמר רב יהודה [י]בשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא [יא]בשופר של עיר הנדחת לא יתקע ואם תקע לא יצא מ"ט עיר הנדחת כתותי מיכתת שיעוריה אמר רבא [יב]המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה ·המודר הנאה משופר מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה ואמר רבא המודר הנאה מחבירו מזה עליו מי חטאת בימות הגשמים אבל לא בימות החמה [יג]המודר הנאה ממעין טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים אבל לא בימות החמה שלחו ליה לאבוה דשמואל [יד]כפאו ואכל מצה יצא כפאו מאן אילימא כפאו שד והתניא [טו]עתים עתים שוטה כשהוא שוטה חלים הרי הוא כפקח לכל דבריו כשהוא שוטה הרי הוא כשוטה לכל דבריו אמר רב אשי שכפאוהו פרסיים אמר [טז]רבא זאת אומרת [יז]התוקע לשיר יצא פשיטא היינו הך מהו דתימא התם אכול מצה אמר רחמנא והא אכל אבל

לתקוע לו ולהזות משום דסתם מודר מחבירו אין דעתו על דבר מצוה כשאין מפרש בהדיא אבל אם פירש בהדיא ממעיין ומשופר אסור קמ"ל: **אמר רבא** ואת **אומרת התוקע לשיר יצא.** דמצות אינן צריכות כוונה כפ' ערבי פסחים (פסחים דף קיד:) משמע דהוי פלוגתא גבי הביאו לפניו מטבל בחזרת דקתני בגמ' אכלו דמאי יצא אכלו בשלא מתכוין יצא ובאידך ברייתא תניא ר' יוסי אומר אע"פ שטבל בחזרת מצוה להביא לפניו (מצה) חזרת וחרוסת ודייק התם ע"כ לאו משום דיכרא הוא מדקתני מצוה [ז] אלא משום דמצות צריכות כוונה והשתא מה שהולך רבא לדקדק מכאן ולא הביא מברייתא דהתם דקתני בהדיא [ח] דהוה אמינא היינו בירקות דרבנן אבל מצות דאורייתא בעי כוונה ומה שמקשה עליו מברייתות לקמן ולא פריך מרבי יוסי דהתם דהוה מלי לדחויי דלעולם מצוה משום היכרא [ט]: אבל

לב א טוס"ע ג"ח סי' תקפז סעיף ב:
לג ב שם סעיף ג וסי' תקפח סעיף ג:
לד ג מיי' פ"ג מהלכות שופר הל' ד טוש"ע ג"ח סי' תקל סעיף ו:
לה ד טוש"ע ג"ח סי' תקפז סעיף ב:
לו ה ו מיי' פ"ג מהל' שופר הלכה ג:
לז ז מיי' שם טוש"ע ג"ח סי' תקפז סעיף ג:
לח ח מיי' שם:
לט ט טוש"ע ג"ח סי' תקפט סעיף ז וטוש"ע י"ל סי' רכז סעיף יב:
מ י מיי' שם טוש"ע ג"ח סי' תקפז סעיף ה וטוש"ע י"ל סי' רכז סעיף יג:
מא כ טוש"ע י"ל שם:
מב ל מיי' פ"ו מהל' ממרים ומלה הלכה ג טוש"ע ג"ח סי' תפח סעיף ד:
מג מ מיי' שם [ופכ"ט מהל' מכירה ה"ט ופ"ע מהל' עדות הל' טן טוש"ע שם סעיף ה [וה"מ מי' לה סעיף טן]:

רבינו חננאל

אמר רבה שמע מקצת תקיעה בבור ומקצת תקיעה על שפת הבור יצא, הוראיל ובור מקום תקיעה הוא לאותן העומדים בבור. אבל מקצת תקיעה קודם שעלה עמוד השחר ומקצת אחר שיעלה עמוד השחר, כיון שהחליל לאו זמן חיובא הוא (לחד) לא יצא. למימרא דסבר רבה שמע סוף תקיעה בלא תחלת תקיעה או תחלת תקיעה בלא סוף תקיעה יצא, והתנן תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת כו'. ודחינן פסוקי תקיעתא מהדדי לא פסקינן. ת"ש התוקע לתוך הבור או לתוך וכו'. ודחינן כי קאמר רבה בתוקע ועולה, שנמצאת התקיעה ששמע אחרי עלותו מן הבור תקיעה שלימה. אי הכי מאי למימרא כו'. אמר רב יהודה בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא, בשופר של שלמים לא יתקע ואם תקע לא יצא. ותריץ לה רבא הכי, אחד שופר של עולה ואחד שופר של שלמים יצא, מאי טעמא, מצות לאו ליהנות ניתנו. בשופר של ע"ז לכתחלה לא יתקע ואם תקע יצא. בשופר של עיר הנדחת אפי' דיעבד לא יצא, מאי טעמא כתותי מכתת שיעוריה. אמר רבא המודר הנאה מחבירו, וכן המודר הנאה משופר מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה. וכן המודר הנאה מחבירו, חבירו מזה עליו מי חטאת בימות הגשמים אבל לא בימות החמה. וכן המודר הנאה ממעיין טובל בו טבילה מצוה בימות הגשמים אבל לא בימות החמה. שלחו ליה לאבוה דשמואל, כפאו ואכל מצה בפסח יצא. ופירשה רב אשי כשכפאוהו פרסיים, ש"מ מצות אינן צריכות כוונה. אמר (רבא) [רבה] זאת אומרת התוקע לשיר יצא, כגון הא דכתיב הללוהו בתקע שופר שתוקעין להלל וכיוצא בו, אם תקע כסדרן אע"פ שהוא לשיר,

מוסף רש"י

תקע בראשונה. פשוטה שלפני התרועה תקע כדרכה (לקמן לג.). ומשך בשניה. תקיעה של אחר התרועה ומשך כשתים לצאת בה ידי שתים, שהיה צריך לעשות זו אחר זו פשוטה שלאחריה דמלכיות ופשוטה שלפניה דזכרונות (שם). אין בידו אלא אחת. דפסוקי תקיעה אחת נשתים לא מפסקינן (שם). מצות לאו ליהנות ניתנו. שהמצות שניתנו לישראל לא ליהנות ניתנו להם, לא נשם הנאה ניתנו להם, אלא גזירת מלך היא עליהם (חולין פט.). בשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא. דלאו הנאה היא ולכתחלה מיהא לא יתקע משום דמשום

מוסף תוספות

א. ורבא לטעמיה דאמר בין של עולה בין של שלמים יצא המצות לאו ליהנות ניתנו ס"ל. הא לרב יהודה בין בשל ע"ז בין בשל עיר הנדחת אפי' דיעבד לא יצא דמצות ליהנות ניתנו ס"ל. רשב"ם. ב. משום דכל נדר אוסר החפץ עליו הלכך אינו נראה כנודר לבטל המצוה שהרי לא קבל על עצמו אלא אסר החפץ עליו ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו. פי' הרא"ש נדרים טז: ג. כל לשון שבועה הוא אוסר עצמו מלעשות את הדבר וכיון שהוא מחויב לעשות המצוה לאו כל כמיניה להפקיע א"ע מחיוב המצוה. שם ד. וא"ת ואפילו כי אמר ישיבת סוכה עלי למה אסור בישיבה של מצוה והא כיון דמצות לאו ליהנות נתנו הרי אינו נהנה מן הסוכה כלל תירצו בתוספות דמ"מ כיון שאסר ישיבתה עליו אף

(א) [נעיל מז.], ב) לעיל מז. [נקמן לג:], ג) לעיל מז:, ד) [עי' תוס' ומזמים פו. ד"ה לחתיא ותוספות כמוכות כו. ד"ה המולכן], ה) [ממים מז:], ו) [מרוכין לג.], ז) חולין פט., ח) [ומוסמת דתרומות פ"א ה"ג], ט) [פי' בריש כדמתיי ומתלימני ומתיינ. עיין ערך חלס ג], י) [גי' הרא"ש הבה], כ) [נקמן לג:], ל) [במדבר כט], מ) [דברים יב], נ) [ועי' תוספות חולין פט. ד"ה ומתיינ],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שמע מקצת כו' מוקע בבור ויצא נאמן יצא בתי התקיעה:

גליון הש"ם

גמ' בשופר של שלמים. עיין ומזמים דף פו ע"א תד"ה אמתיא, ובכוכות דף כו ע"א תד"ה המולכ ובנמרכים דף י ע"א תד"ה אדם מניח בכשות ומעילה דף יב ע"ב תד"ה חלב:

מוסף רש"י

תקע בראשונה. פשוטה שלפני התרועה תקע כדרכה (לקמן לג.). ומשך בשניה. תקיעה של אחר התרועה ומשך כשתים לצאת בה ידי שתים, שהיה צריך לעשות זו אחר זו פשוטה שלאחריה דמלכיות ופשוטה שלפניה דזכרונות (שם). אין בידו אלא אחת. דפסוקי תקיעה אחת נשתים לא מפסקינן (שם). מצות לאו ליהנות ניתנו. שהמצות שניתנו לישראל לא ליהנות ניתנו להם, לא נשם הנאה ניתנו להם, אלא גזירת מלך היא עליהם (חולין פט.). בשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא. דלאו הנאה היא ולכתחלה מיהא לא יתקע משום דמשום

אל עולה לא יתקע. כלומר במזיד ואם תקע כלומר בשוגג יצא דבשוגג מעל ונפיק לחולין אבל במזיד אין מעילה ולא נפיק לחולין וכשמחלק בין עולה לשלמים היה יכול לחלק בעולה גופה בין מזיד לשוגג אבל הסמא מחלק בשוגג גופיה:

אמר רב יהודה **בשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא.** תימה מאי שנא משלמים דלא יצא משום דמצות ליהנות ניתנו ורבינו חננאל גרים הכא רבא (א) ותימה דבסוף כסוי הדם (חולין דף פט. ושם) תניא תקע לא יצא וכן קשיא אהכיא מהא דאמר רבא בפרק מצות חליצה (יבמות דף קג: ושם) חלצה בסנדל שאינו שלו ובסנדל של ע"ז חליצתה כשרה ולא אמרינן מכתת שיעוריה ופריש"א כולה בשלהי כסוי הדם ופ' לולב הגזול (סוכה דף לא: בד"ה בתמריה):

המודר הנאה **משופר מותר לתקוע בשופר של מצוה.** בפרק ב' דנדרים (דף טז:) מחלק אביי בין הנאת סוכה עלי לאומר שלא אהנה מן הסוכה דיכול לאסור הסוכה עליו שאינה משועבדת לו (ב) אבל אין יכול לאסור עצמו על הסוכה שהוא משועבד לה (ג) ופריך עלה רבא וכי מצות ליהנות ניתנו אלא אמר רבא הא דאמר ישיבת סוכה עלי אם שבועה שלא אשב בסוכה (ד) ולדברי רבא היה משמע דכאן נמי אי אמר הנאת שופר עלי מותר לתקוע בשופר של מצוה דמצות לאו ליהנות ניתנו אבל אם אמר תקיעת שופר עלי אסור לתקוע בשופר שלא אהנה מן הסוכה דיכול לאסור גבי סוכה (ה) אם לא נחלק משום דגבי סוכה בלאו מצוה יש הנאה בישיבה אבל שופר אי לאו מצוה אין הנאה בתקיעה דאינו מכוון לשיר ועל סוגיא דהתם קשיא דמשמע דוקא כשאמר שבועה שלא אשב בסוכה הוא דאינו יכול לאסור עצמו על סוכה לפי שהוא משועבד לה אבל אם אמר ישיבת סוכה עלי בשבועה אסור כמו בקונם וכ"כ מאי תומר בנדרים מבשבועות דקתני התם הא שניהם חלין בענין אחד ויש לומר דנדרים חלין בכל ענין דשייכי דהיינו האסרת חפץ כדאמרינן בריש מסכת נדרים (דף ב:) דנדרים וחרמים מידי דמיתסר חפצא עליה לאפוקי שבועה דקאסר נפשיה מן חפצא ולכן חלים הנדרים בכל ענין שיאמר חוץ מהיכא דהזכיר הנאה משום דמצות לאו ליהנות ניתנו ומה שמחלק שם בין אמר ישיבת סוכה עלי לשבועה שלא אשב לא בא אלא לומר שיש חילוק בין נדר לשבועה לפי שהנדר בכל ענין שיאמר מיתסר חפצא עליה ובשבועה בכל ענין שיאמר קאסר נפשיה מן חפציו (ו): **המודר** הנאה **ממעיין.** הא דאיתמרינן לשמועינן מודר הנאה מחבירו ומשופר ומעיין דס"ד אמינא דוקא במודר מחבירו הוא דשרינן

אשמע מקצת תקיעה בבור ומקצת תקיעה על שפת הבור יצא [ב]מקצת תקיעה קודם שיעלה עמוד השחר ומקצת תקיעה לאחר שיעלה עמוד השחר לא יצא אמר ליה אביי מאי שנא התם דבעינא כולה תקיעה בחיובא וליכא הכא נמי בעינא כולה תקיעה בחיובא וליכא הכי השתא התם לילה לאו זמן חיובא הוא כלל הכא בור מקום חיובא הוא לאותן העומדין בבור למימרא דסבר רבה [ג]שמע סוף תקיעה בלא תחילת תקיעה יצא וממילא תחילת תקיעה בלא סוף תקיעה יצא ת"ש [ד]תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת ואמאי תסלק לה בתרתי פסוקי תקיעתא מהדדי לא פסקינן ת"ש [ה]התוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך הפיטם אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה שמע לא יצא ואמאי ליפוק בתחילת תקיעה מקמי דליערבב קלא [ד]כי קאמר רבה בתוקע ועולה לנפשיה אי הכי מאי למימרא מהו דתימא זמנין דמפיק רישיה ואכתי שופר בבור וקא מיערבב קלא קמ"ל אמר רב יהודה בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא [ז]בשופר של שלמים לא יתקע ואם תקע לא יצא מ"ט עולה בת מעילה היא כיון [ח]דמעל בה נפקא לה לחולין שלמים דלאו בני מעילה נינהו איסורא הוא דרכיב בהו [ולא נפקי לחולין] מתקיף לה רבא אימת מעל לבתר דתקע כי קא תקע באיסורא תקע אלא אמר רבא אחד זה ואחד זה לא יצא הדר אמר [ח]אחד זה ואחד זה יצא [ט]מצות לאו ליהנות ניתנו אמר רב יהודה [י]בשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא [יא]בשופר של עיר הנדחת לא יתקע ואם תקע לא יצא מ"ט עיר הנדחת כתותי מיכתת שיעוריה אמר רבא [יב]המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה ·המודר הנאה משופר מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה ואמר רבא המודר הנאה מחבירו מזה עליו מי חטאת בימות הגשמים אבל לא בימות החמה [יג]המודר הנאה ממעין טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים אבל לא בימות החמה שלחו ליה לאבוה דשמואל [יד]כפאו ואכל מצה יצא כפאו מאן אילימא כפאו שד והתניא [טו]עתים עתים שוטה כשהוא שוטה חלים הרי הוא כפקח לכל דבריו כשהוא שוטה הרי הוא כשוטה לכל דבריו אמר רב אשי שכפאוהו פרסיים אמר [טז]רבא זאת אומרת [יז]התוקע לשיר יצא פשיטא היינו הך מהו דתימא התם אכול מצה אמר רחמנא והא אכל אבל

לתקוע לו ולהזות משום דסתם מודר מחבירו אין דעתו על דבר מצוה כשאין מפרש בהדיא אבל אם פירש בהדיא ממעיין ומשופר אסור קמ"ל: **אמר רבא** ואת **אומרת התוקע לשיר יצא.** דמצות אינן צריכות כוונה כפ' ערבי פסחים (פסחים דף קיד:) משמע דהוי פלוגתא גבי הביאו לפניו מטבל בחזרת דקתני בגמ' אכלו דמאי יצא אכלו בשלא מתכוין יצא ובאידך ברייתא תניא ר' יוסי אומר אע"פ שטבל בחזרת מצוה להביא לפניו (מצה) חזרת וחרוסת ודייק התם ע"כ לאו משום דיכרא הוא מדקתני מצוה [ז] אלא משום דמצות צריכות כוונה והשתא מה שהולך רבא לדקדק מכאן ולא הביא מברייתא דהתם דקתני בהדיא [ח] דהוה אמינא היינו בירקות דרבנן אבל מצות דאורייתא בעי כוונה ומה שמקשה עליו מברייתות לקמן ולא פריך מרבי יוסי דהתם דהוה מלי לדחויי דלעולם מצוה משום היכרא [ט]: אבל

השומע יצא, כי מצות אין צריכות כוונה, פשיטא מהו דתימא התם תאכלו מצות אמר רחמנא והא אכליה

על פי שאין לו בו הנאה חל. ל"ן שם. ה. ולפי זה אמר קונם דריקת צרור לים עליו אסור אף על פי שאין לו בו הנאה שכן האוסר עליו עפר באכילה הרי הוא אסור לזורקו. שם. כי הנדרים חלין על כל דבר שיש בו ממש אפי' אין בו הנאה שכן האוסר עליו עפר באכילה הרי הוא אסור. ריטב"א שם. ו. אפילו היכא דאמר ישיבת סוכה עלי שבועה וטעם גדול יש בדבר דבשבועות כיון דסתם שבועות קאסר נפשיה אחפצא ולא קאסר חפצא אנפשיה א"כ אפילו כשאמר ישיבת סוכה עלי שבועה אפ"ה מתרצינן שבועתיה וחזרה על נפשיה והוי כאילו אמר שבועה שלא אשב בסוכה והאי דאמר ישיבת סוכה עלי שבועה לא משום דקאסר חפצא עליה דבודאי בשבועות לא שייך בה אלא יד שבועה הוי ולעולם קאסר נפשיה מחפצא ובנדרים לאידך גיסא. תוס' שם. ז. כלומר מצוה להביא מן התורה דאכתי לא קיים מצות אכילת מרור הואיל ולא נתכוון דמצות צריכות כוונה. רשב"ם שם. ח. בלא מתכוון יצא. תוס' הרא"ש. ט. ולית ליה קושיא דהתם דפריך מאי מצוה. תוס' ישנים.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אבל הכא. תוקע לשיר מתעסק בעלמא הוה ולקמן בפרק במה מדליקין (דף לג:): תנן המתעסק לא יצא: **אבל** נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע חייבי משבחת לה. לא הוה מלי למימר כגון שלא נתכוון משמיע לחולין השומע ב דמשמע ליה כדלייק בסוף קומץ משמיע לעצמו ג) דומיא דשומע לעצמו אלמא ד) [לא] בעי כוונה:

דקא מנבח נבוחי. פי' בקונטרס דאינו תוקע כשיעור תקיעה המפורש במשנתנו וקשיא דאם כן אפילו נתכוון נמי לא נפיק ונראה לי מנבח נבוחי שאין מתכוין לתקוע שיעור תקיעה ג ותקע שיעור תקיעה ושמא כך רואה לומר בקונטרס ד לא נמי כעין שפירש בקונטרס לקמן בפרק במה מדליקין (דף לג:) מתעסק שהיה נופח בשופר ועלתה לו בידו תקיעה: **ומנא תימרא דתנן.** גבי זריקת דם מימה מאי אולמיה דהך מהסיא דהכא שעולה לדוכן ויש לומר דגבי כהן שמתכוין לצרך ולהוסיף יכול להיות שעובר אע"ג דלאו זמניה הוא ה אבל כאן שאין מתכוין להוסיף ואינו עושה אלא במתמת ספק אין לו לעבור אי לאו משום דמשיב זמניה אלא ודאי אמרינן דמשיב זמניה משום זמנין דאי מתרמי ליה בוכרא הדר מזה מיניה והוא הדין גבי כהן מהסי טעמא וא"ת הא דאמר בפ"ק (דף טז: ושם) למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב את השטן והא עבר משום בל תוסיף ועוד אמר בפרק במה (דף לד.) שלש תרועות נאמרו בר"ה שניים מדברי תורה ואחת מדברי סופרים ואיכא למאן דאמר ג' מדברי סופרים והשתא עבר משום בל תוסיף אע"ג דכבר עבר ואלו מכל מקום אי אתרמי ליה בוכרא אחרינא הדר ותקע והשיב זמניה ועוד דאפי' לאו זמניה כיון דמתכוין לשם מצוה עובר משום בל תוסיף דמסיק רבא בסמוך לעבור שלא בזמנו בעי כוונה וי"ל כדפרישית בפ"ק (דף טז: ושם) דלא שייך בל תוסיף בעשיית המצוה שתי פעמים ו וברכת כהנים נמי אפי' מברכין כמה פעמים לגבור אחד אין זה בל תוסיף אלא אם כן מוסיף ברכה אחת כגון יוסף (ה') עליכם ככם (דברים ל) או כיולא בה וכן אם נטל לולב כמה פעמים ביום או אוכל בפסח כמה זיתים של מצה אין זה בל תוסיף וכל הזיתים במתנה אחת אם נתן כמה פעמים במקום אחד אין זה בל תוסיף אלא אם כן נותן במקום אחר וכן בהלל וערבה שבלולב אפילו נותן כמה הלסים וכמה ערבות בלולב אין זה בל תוסיף אפילו למ"ד צריך אגד אלא אם כן מוסיף מין אחר ומיהו תימה דאפי' זה אם היה נותן כמה מוטין בגילית וכמה פרשיות בתפלין בית אחד לא היה עובר משום בל תוסיף ומסוקה אין להביא ראיה כאן מה שאין עובר בעשה ד' מחילות אע"ג דאמרינן שתים כהלכתן ושלישית אפי' טפח דלכל שכן כשעושה ד' מחילות טפי עדיף דהוי תשבו כעין תדורו: **מתן ארבע במתן אחת.** כגון דם בכור שהוא מתן אחת בדם עולה ושלמים שהם שתי מתנות שהן אחרבע ומתנות בד' קרנות ז דהכא מעלה מחוט המקרא והכי למטה: **לא** נאמר בל תוסיף אלא בשהוא בעצמו. והלכך טוב שלא יגרע המצוה: **לא נאמר בל תגרע אלא בשהוא בעצמו.** והלכך כיון דיוצא באחד למה נזקקנו ליתן אחרבע ועוד טפי עדיף באחד מאחרבע כמו שמפרש: **דלמא** קסבר רבי יהושע מצות עובר עליהן שלא בזמנן. והיכן בשמיני בסוכה ילקה לרבי יהושע ובשמיני ספק שביעי לא יתיב ומיהו לא קיימא מסקנא הכי: **הכא** אי בעי מברך. משמע מכאן דכיון דעלה לדוכן פעם אחת ביום שוב אינו עובר בעשה דלמוד להם (במדבר ו) כל היום דהא קאמר אי בעי לא מברך ח:

אבל הכא [1]זכרון תרועה כתיב והאי מתעסק בעלמא הוא קמ"ל אלמא קסבר רבא ב) מצות אין צריכות כוונה איתיביה ג) היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא מאי לאו כוון לבו לצאת לא לקרות לקרות הא קא קרי א בקורא להגיה ת"ש ד) היה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא מאי לאו אם כוון לבו לצאת לא לשמוע לשמוע והא שמע סבור חמור בעלמא הוא איתיביה [2]נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע משמיע ולא נתכוון שומע לא יצא עד שיתכוון שומע ומשמיע בשלמא נתכוון משמיע ולא נתכוון שומע כסבור חמור בעלמא הוא אלא נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע היכי משכחת לה לאו בתוקע לשיר דלמא דקא מנבח נבוחי א"ל אביי אלא מעתה ה) הישן בשמיני בסוכה ילקה אמר לו שאני אומר מצות אינו עובר עליהן אלא בזמנן מתיב רב שמן בר אבא [3]מנין לכהן שעולה לדוכן שלא יאמר הואיל ונתנה לי תורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה אחת משלי כגון [2]ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ת"ל [3]לא תוסיפו על הדבר והא הכא כיון דבריך ליה עברה ליה זמניה וקתני דעבר הכא במאי עסקינן בדלא סיים והתניא סיים ברכה אחת והתניא סיים כל ברכותיו שאני הכא כיון דאלו מתרמי ליה צבורא אחרינא הדר מברך כוליה יומא זמניה הוא ומנא תימרא דתנן ו) הנתנין במתנה אחת שנתערבו בניתנין מתנה אחת ינתנו מתנה אחת מתן ד' במתן ד' ינתנו במתן ד' מתן ד' במתן אחת ר"א אומר ינתנו במתן ד' רבי יהושע אומר הינתנו במתן אחת אמר לו ר"א הרי הוא עובר על בל תגרע אמר לו ר' יהושע הרי הוא עובר על בל תוסיף א"ל ר"א לא נאמר בל תוסיף אלא ז) כשהוא בעצמו אמר לו ר' יהושע לא נאמר בל תגרע אלא כשהוא בעצמו ועוד אמר רבי יהושע כשלא נתת ערבת על בל תגרע ולא עשית מעשה בידך בשנתת ערבת על בל תוסיף ועשית מעשה בידך והא הכא כיון דיהיב ליה מתנה מבכור עברה ליה לזמניה וקתני דעבר משום בל תוסיף לאו משום דאמרינן כיון דאילו מתרמי ליה בוכרא אחרינא הדר מזה מיניה כוליה יומא זמניה ח) [ממאי] דלמא קסבר ר' יהושע מצות עובר עליהן אפי' שלא בזמנן אנן הכי קאמרינן רב שמן בר אבא מ"ט שביק מתני' ומותיב מברייתא לותיב ממתניתין מתניתין מ"ט לא מותיב כיון דאילו מתרמי ליה בוכרא אחרינא בעי מזה מיניה כוליה יומא זמניה הוא ברייתא נמי כיון דאי מתרמי צבורא אחרינא הדר מברך כוליה יומא זמניה ורב שמן בר אבא התם לא סגי דלא יהיב הכא אי בעי מברך אי בעי לא מברך רבא אמר לצאת לא בעי כוונה לעבור בעי כוונה והא מתן דמים לרבי יהושע דלעבור ולא בעי כוונה אלא אמר רבא לצאת לא בעי כוונה לעבור בזמנו לא בעי כוונה ט שלא בזמנו בעי כוונה ח) אמר ליה ר' זירא לשמעיה איכוון

קא משמע לן. דלא"ג דמתעסק הוה יצא דמצות אין צריכות כוונה: **ומן המקרא.** של קריאת שמע והוא היה קורא בתורה פרשת שמע: **קורא להגיה.** אף קרייה אין כאן אלא מגמגם: **דקא מנבח נבוחי.** ואינו תוקע כשיעור תקיעה המפורש במשנתנו בפ' אחרון (דף לג:): **אלא מעתה.** דשאין מתכוין למצוה כמתכוין דמי: **הישן בשמיני בסוכה.** אלא לשום מצוה: **ילקה.** שהרי מוסיף על מצוה ועובר משום בל תוסיף: **מצות אין עובר עליהן.** בבל תוסיף אלא בזמנן כגון ממתנה המיניין בגולב וה' טוטפות בתפלין חמש ציציות בטלית אבל תוספת יום על ימים או שעה על שעה אין זה מוסיף: **בשלא סיים.** אלא הוסיפה באמצע: **והא סיים קסני.** בברייתא: **הניתנין במתנה אחת.** כגון דם בכור שנתערב בדם בכור חבירו או בדם מעשר: **ינתנו מתנה אחת.** והרי יש בה משניהן ועולה לשניהן: **מתן ארבע.** שלמים ואשם ועולה ותודה: **דלמא קסבר רבי יהושע הו'.** ומתרמי הכי ממתני' ומברייתא איכא לאותובי לרבא: **אלן הכי אמרינן.** אלן דמייתין סייעתא מהא דטעמא משום דאי הדר מתרמי ליה הו' הכי קאמרינן ליה לרב שמן: **מאי טעמא שבק מתניתין הו'.** שבק מתניתין המיתנין במתנה אחת משנה היא בשמיטת קדשים: **לוסיב ממתניתין.** דאלימא לאקשויי: **לא סגי דלא יהיב.** אי הדר מתרמי ליה דקדשים לא מפסיד: **ללאת לא בעי כוונה.** דבלאו מתכוין יוצא ידי חובתו: **לעבור בעי כוונה.** שיתכוין לשום מצוה ואי לא לא עבר: **והא מתן דמים הו'.** שאין מתכוין בשאר מתנותיו לשם בכור וקאמר רבי יהושע הרי הוא עובר על בל תוסיף: איכוון

מסורת הש"ס

ה) [בפסחים קיד:], ג) ברכות יב., ג) [לעיל מז: לקמן כט. תוספ' פ"ב ה"ט], ד) [עיתוסין לז.], ה) עירובין ק. זבחים פ., ו) [פי' כשהדבר עומד בעצמו ולא כשיש בו דבר אחר. תוי"ט פ"ח דזבחים מ"י], ז) ס"פ, ח) [לקמן לג:], ט) דומיא דשומע לעצמו דקרי ליה מתניתין שומע ומשמיע דלא אלמא וכו' כל"ל, י) כ"פ,

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן זִכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ:
ויקרא כג כד

2. יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם:
דברים א יא

3. לֹא תֹסִפוּ עַל הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לִשְׁמֹר אֶת מִצְוֹת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם:
דברים ד ב

גליון הש"ס

גמ' שלא בזמנו בעי כוונה. עיין תוס' יומא יומא דף מ ע"ל ד"ה ונתן: **תוס'** ד"ה אבל נתכוין כו' לא הוי מצי לומר. עיין תשובת מהרי"ל ספר שני סי' פיז:

מוסף רש"י

אין צריכות כוונה. שיהא מתכוין לשם מצות (ברכות יג.) ללאת ידי חובתו (עירובין צה:). **היה קורא בתורה.** פרשת ק"ש, והגיע זמן המקרא. זמן ק"ש (ברכות יג.). **לא לקרות.** אבל ללאת ידי מצוה לא בעינן שיהא מתכוין אלא לקרות בתורה בעלמא (שם). **הא קא קרי.** הא בקולא בתורה קא עסיק תנא ואתי דקתני היה קורא בתורה (שם). **בקורא להגיה.** אם הספר פסח יש בו טעות, דאפילו לקריאה נמי לא מתכוין (שם). **הניתנין במתנה אחת.** כגון דם הבכור שנתערב בדם בכור אחר (עירובין ק.) **לו** כגון דם בכור שנתערב בדם מעשר, הין בבלול הין בכוסות (זבחים פ.). **ינתנו מתנה אחת.** ועולה אותה מתנה לזה ולזה (עירובין שם) קס"ל דאמתא דאמרינן יש בילה ומתמיין עליה שיש במתנה זו משניהם, ואם בכוסות יתן מתנה מזה ומתנה מזה (זבחים שם). **מתן ארבע במתן ארבע.** דם חטאת זו נשפך לדם חטאת זו (עירובין שם) **לו** כגון דם עולה בדם שלמים **לו** בדם אשם שהשיהם עוטין שתי מתנות שהן אחרבע ומשיהם בתחתונה (זבחים שם). **ינתנו במתן ארבע.** יתנו ד' מתנות ועולות לזו ולזו (עירובין שם). מתן ארבע במתן אחת. כגון דם עולה בבכור שהשיהם דם עולה בבכור אחר (זבחים שם). ר"א אומר ינתנו במתן ארבע. דקסבר קום עשה מלוה עדיף, אע"ג דבהאי מצוה איכא לד עבירה דעבר אבכור אבל אחר עשה דאיכא מצוה אחר מעשה בהאי (לפירושו לעיל מתן אחרבע דם חטאת) דכמיב (ויקרא ד) ונתן על קרנות, ודמי לבל תוסיף דבכור (עירובין שם) ואיהא אלי המתנות דאיכות הניתנות מדם הבכור כאילו הן מים ואין זה בל תוסיף (זבחים שם). **ר'** יהושע אומר ינתנו במתן אחת. עיין דקיי"ל בל הניתנין על המזבח המיון שנתנו במתנה אחת כיפר, הכא דלא אפשר ממתן עלה אפילו לכתמילה ולא עניין אבל תוסיף, ואי משום בל תגרע דאבל תוסיף דבקאמר טעמא, מוטב שיעקר בל תגרע מגלוי שהוא יוסב ואינו עוקר הבלוי בדיים, מעבור על בל תוסיף שהוא עוקרו בדיים (עירובין שם). **ולא עשית מעשה בידך.** ואינו דומה עושה מעשה ליוסב ואינו עושה ואיכות בא מלאיו (זבחים שם).

מוסף תוספות

א. דכיון שנתכוין לתקיעה יצא ולא דיינינן ליה כדין מתעסק שלא יצא. ריטב"א. ב. פי' דנתכוון משמיע דקתני אינו להוציא את להשמיע לאחרים דא"כ שפיר משכחת לה ולא נתכוון משמיע, אלא ודאי דנתכוון משמיע היינו להשמיע לעצמו. שם. ג. שהיה הוא מתכוין לתקוע תקיעות קטנות שאין בהם שיעור כעין המבחה. ריטב"א. ד. אבל אין זה משמעות לשונו. שם. ה. דלעולם אימא לך דנהי נמי אי דאיתרמי צבור אחרינא הדר מברך ליה מיהו לאו זמינה הוא והא דעובר משום בל תוסיף משום דמוסיף ברכה מדעתו ומתכוין להוסיף על התיקון של ברכות. תוס' רפש. ו. ואפי' מתכוין למצוה ליכא משום בל תוסיף. רשב"א לעיל טז. ז. דאם נתערבה מתן חטאת בפסח או בבכור אין להם תקנה. תוס' עירובין ק. ד"ה ומתן. ח. רע"ב כשאמרו לו עלה דאי לא אמרו לו עלה אפילו בפעם ראשונה אי בעי לא מברך. תוס' הרא"ש.

רבינו חננאל

אבל הכא בענין]ן תקיעות כוונת הלב בענין ולילכא, קמ"ל מצות אין צריכות כוונה. איתיביה היה קורא בתורה בעניין קריית שמע והגיע זמן קריית שמע, אם כיוון לבו למצות קריית שמע יצא, ואם לא כיוון לא יצא. ודחינן (מתניתא) [מתניתין] בקורא להגיה, שאינו קורא התיבות כקריאתם אלא כבתיבתם, החסיריות והיתירות כמות שהן כתובות. לפיכך אמ' אם כיוון לבו וקרא כמסורת יצא ואם לאו לא יצא. ת"ש מהא דתנן הכא במתניתי' היה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לכנסת ושמע קול שופר או קול מקרא מגילה אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא אע"פ שזה שמע וזה שמע זה כיון לבו וזה לא כיוון לבו. מאי כיון לבו לצאת וש"מ מצות צריכות כוונה. ודחינן כיון לבו לשמוע ולהבחין אם היא תקיעת בן אדם או בהלת סוס. איתיביה נתכוון [שומע ולא נתכוון] ב) משמיע לא יצא, הא היכי משכחת לה, לאו בתוקע לשיר, קשיא לרבה. ופריק לא דקא מנבח נבוחי, כלומר אינה תקיעה שלימה אלא כמין נבוח הוא, ולפיכך לא יצא, אבל אם היתה תקיעה אע"פ שלא נתכוון יצא. אי הכי כי המצוות [אין] צריכות כוונה, התורה אמרה בסוכות תשבו שבעת ימים ואין לך להוסיף על שבעת ימים. אי הכי הישן בשמיני בסוכה ילקה, עבר על בל תוסיף אף על פי שלא נתכוון לישן בסוכה משום מצוה. ודחינן שאני אומר מצות אין עובר עליהן משום בל תוסיף אלא בזמנן. מותיב רב שימי בר אביי מניין לכהן שיעלה לדוכן שלא יאמר הואיל ונתנה לי רשות לברך את ישראל אוסיף אני ברכה אחת משלי, כגון ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם וגו', ת"ל לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם. (ודחינן כיון דאילו מתרמי ליה צבורא אחרינא) [כיון] דסיים כל הברכות עברה לה זמן המצוה וקתני דעובר אם יוסיף. ודחינן כיון דאילו מתרמי ליה צבורא אחרינא הדר מברך להו, כולה יומא זמניה הוא. ומנא תימרא דאמרינן כי האי גוונא דכולה יומא זמניה הוא, דתנן בשחיטת קדשים פרק ח' הניתנין מתנה אחת שניתערבו בניתנין מתן אחת ינתנו במתן אחת כו'. והא הכא כיון דיהיב ליה כבכור מתנה אחת והיא מצותו כדתנן בפרק איזהו מקומן של זבחים הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון מתנה אחת כו', הנה כיון שהוה מדם הבכור מתנה אחת גמר מצותו ועברה ליה זמניה, ותקני ר' יהושע כשנתתה עברת על בל תוסיף ועשית מעשה בידך, ואו משום דאמר כיון דאילו מיתרמי בבור אחר הוי מדי מיניה, כולהי יומא זמנו הוא. ודחינן ודלמא ר' יהושע סבר מצות עובר עליהן אפי' שלא בזמנן. אגן הכי קאמ'[רינן] רב שימי גופיה היכי שביק מתניתין, אמאי לא מותיב מהא מתני', דסבר מתני' כיון דאילו מתרמי ליה בבור אחר הוה כל יומא זמניה הוא, ברייתא נימא כיון דאילו מיתרמי ליה צבורא אחרינא הדר מברך כולי יומא זמניה הוא. ופריקינן רב שימי סבר התם גבי בבור לא סגי דלא מדי הלכך זמניה הוא, הכא אי בעי מצלי אי בעי לא מצלי. ואסיקנא אלא אמר רבא לצאת ידי חובה מצות לא בעו כונה, לעבור במתכוון להוסיף על מה שכתוב בזמנו לא בעי כונה [שלא בזמנו בעי כונה]. אמר [ליה] רבי זירא לשמעיה

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

איכוון ופקע לי. תתכוין לתקוע בשמי להוציאני ידי חובתי: **משמיע בעי כוונה.** להוציא השומע: **מתני' והיה לאשר יריס משה ידו וגו': גמ' ועבדיס משוחררין.** אבל עבדים לא דכל מצוה שאין האשה חייבת בה אין העבד חייב בה[ט]: **ועומטום ואנדרוגינוס.** שמא זכר הוא: **מי שחליו עבד.** משום לד מירות שבו: **טומטום אינו מוציא אם מינו.** טומטום כמותו שמא תוקע זה נקבה וחבירו זכר: **אנדרוגינוס מוציא מינו.** אנדרוגינוס כמותו דאי מי שחליו עבד זו. דתנא אינו מוציא אם מינו ואי מי שחליו עבד זו. דתנא אינו מוציא אם מינו: **מי שחליו עבד זו.** דלא אתי לד עבדות דמשמיע ומפיק לד מירות דשומע: ה"ג **כהנים ולוים מקדישין לעולם וגואלין לעולם** זו היא גירסת רבינו יצחק הלוי. ושאר רבותי גורסין **מוכרין לעולם וגואלין לעולם.** ושתיהן משניות הן במסכת ערכין (דף כו: ודף לג:) וכין מקדישין וכין מוכרין תרוייהו משנה ימירה ניהו אלא אילדי דתנן התם גבי ישראל (שם דף כד.) אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שניס ואין גואלין אחר היובל פחות משנה תנא נמי גבי גואלין ומקדישין גבי הדדי תנא נמי גבי גואלין דמכירה מוכרין לעולם וכי מוקים במסכת ערכין (דף כו:) ומהו גואלין לעולם לפי שנאמר בישראל במוכר בית בערי חומה (ויקרא כה) ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה נחלט אבל בלוים גאולת עולם תהיה ללוים ולפי שנאמר בישראל המוכר שדה אחוזה (שם) במספר שני תבואות ימכר לך שאינו מותר לגאול פחות משתי שניס אבל לוים גואלין מיד לפי שנאמר במקדיש שדה אחוזה (שם כו) ואם לא יגאל את השדה בעליס ומכר גזבר את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד אלא יוצאה לכהנים ביובל הלוים גואלין לעולם. והאי דאמרי הכא ליתנהו במצות יובל קאי אמקדיש שדה אחוזה ולא גאלה ומכרה גזבר שאין יובל מפקיע מיד המקדיש אם לוי הוא כדרך שמפקיע מיד המקדיש אם לוי הוא ישראל: **קמ"ל** גרסי' ולא גרסינן **נמי דליתנהו בהשמטת קרקעות הוי.** דהא דאמרי אינו מוציא אם מינו אינו מוציא אם מינו אמר מר הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים לוים וישראלים פשיטא אי הני לא מיחייבי מאן מיחייבי כהנים אצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וכתיב יום תרועה יהיה לכם מאן דליתיה אלא בתקיעה דחד יומא הוא דמיחייב והני כהנים הואיל ואיתנהו בתקיעות דכל השנה דכתיב ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם אימא לא ליחייבו קמ"ל מי דמי התם חצוצרות והכא שופר אלא אצטריך סד"א הואיל ותנן שוה היובל לד"ה לתקיעה ולברכות מאן דאיתיה במצות היובל איתיה במצוה דראש השנה והני כהנים הואיל וליתנהו במצות היובל דתנן כהנים ולוים מוכרין לעולם וגואלין לעולם אימא במצוה דראש השנה לא ליחייבו קמ"ל: מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו: אמר רב הונא ולעצמו מוציא א"ל רב נחמן לרב הונא מאי שנא לאחרים דלא דלא אתי צד עבדות ומפיק צד חירות לעצמו נמי לא אתי צד עבדות דידיה ומפיק צד חירות דידיה אלא אר"נ אף לעצמו אינו מוציא תניא נמי הכי מי שחציו עבד וחציו בן חורין אף לעצמו אינו מוציא תני אהבה בריה דר' זירא כול הברכות כולן אע"פ שיצא מוציא חוץ מברכת הלחם וברכת היין שאם לא יצא מוציא ואם יצא אינו מוציא בעי רבא ברכת

דתנן בהנים ולוים מקדישים לעולם וגואלים לעולם. פירש בקונטרס שזו היא גי' ר"י הלוי ושאר רבותיו גורסין מוכרין לעולם וגואלין לעולם ושתיהן משניות הן במסכת ערכין (דף כו: ודף לג:) וכין מקדישין וכין מוכרין תרוייהו משנה ימירה ניהו אלא אילדי דתנן התם גבי ישראל (שם דף כד.) אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שניס ואין גואלין אחר היובל פחות משנה תנא נמי מקדישין וגואלין גבי הדדי תנא נמי גבי גואלין דמכירה מוכרין לעולם הכי מוקים לה במס' ערכין (דף כו.) וגואלין לעולם היינו לפי שנאמר בישראל המוכר שדה אחוזה במספר שני תבואות ימכר לך שאינו מותר לגאול פחות משתי שניס אבל לוים גואלין מיד וגואלים לעולם ומקדיש היינו לפי שנאמר במקדיש שדה אחוזה לא יגאל עוד אלא יוצאה לכהנים ביובל והלוים גואלין לעולם ועתה גי' רבינו יצחק הלוי ניחא שאין היובל מפקיע מיד המקדיש אם הוא לוי כמו בישראל אבל מכירה וגאולה שנאה מיד אע"ג בנתי ערי חומה שאינן נחלוות לסוף שנה מה ענין זה למצות היובל אע"ג דאין זה נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג מ"מ לא משמע הכי ליתנהו במצות היובל ועוד שמשנה ראשונה הוה ליה לאתויי ההיא דמקדישין לעולם שהיא בפרק אין מקדישין (שם דף כו:) ולא ההיא דמוכרין לעולם דמתניתין היא בפרק בתרא דערכין (דף לג.):

קא משמע לן נהי דליתנהו בהשמטת קרקע בהשמטת כספים ושלוח עבדים מיהא איתנהו. כך כתוב ברוב ספריס ובקונטרס גרס קא משמע לן ומו לא ולא גרס נהי דליתנהו בהשמטה דודאי איתנהו בין שלקחו הס מישראל מחזירין דלא נפקי מכלל המצות ב בין שלקח ישראל מהן מן האלפים אמה שנתנו להס חוץ לערייהס יוצא ביובל ואפילו בתי ערי חומה שאין מחזירין לישראל ביובל מחזירין להס שנאמר ואשר יגאל מן הלוים כן הקשה בקונטרס ואין זו קושיא גמורה שהרי יש לפרש דהשמטת קרקע קרי מקדיש שדה אחוזה ולא גאלה ומכרה גזבר שאין יובל מפקיעה מיד מקדיש אם הוא לוי כדרך שמפקיעה אם הוא ישראל שיוצאה לכהנים ביובל ג ומהי דליתנהו בהשמטת קרקע דקאמר הייגו בכל דין השמטת קרקע אבל ד זה ודאי קשיא ה דהוה ליה למימר בהשמטת קרקע דמכירה מיהא איתנהו כגון מכרו להס שדה או מכרו הס לאחרים כי היכי דחשיב בהשמטת כספים ושלוח עבדים ועוד מה ענין השמטת כספים אצל יובל ו הא בהדיא תנא בספרי בפרשת ראה דשביעית משמטת כספים ואין יובל משמט כספים דממעטא ליה מזה דבר השמיטה שמוט שמיטה משמט כספים ולא יובל וזה דומק לומר דנקטיה לרבי דלרבי תנויה השמטת כספים ביובל כדאמר בהשולח (גיטין דף לו. ושם) דזמן שהיובל נוהג השמטת כספים נוהגת:

ברכת

איכוון ותקע לי אלמא קסבר משמיע בעי כוונה מיתיבי [ט]היה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא וכי כוון לבו מאי הוי היאך לא קא מיכוון אדעתא דידיה [א]הכא בשליח ציבור עסקינן דדעתיה אכוליה עלמא ת"ש נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע נתכוון משמיע ולא נתכוון שומע לא יצא עד שיתכוון שומע ומשמיע קתני משמיע דומיא דשומע מה שומע שומע לעצמו אף משמיע משמיע לעצמו א] [ב]וקתני לא יצא תנאי היא דתניא שומע שומע לעצמו ומשמיע משמיע לפי דרכו אמר רבי יוסי [ג]בד"א בשליח צבור אבל ביחיד לא יצא עד שיתכוין שומע ומשמיע: **מתני'** [ד]והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו' וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים ואם לאו היו נופלים כיוצא בדבר אתה אומר [ה]עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי וכי נחש ממית או נחש מחיה אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאין ואם לאו היו נימוקים [ו]חרש שוטה וקטן אין מוציאין את הרבים ידי חובתן [ז]זה הכלל [ח]כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן: **גמ'** ת"ר [ט]הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים ולוים וישראלים גרים ועבדים משוחררים וטומטום ואנדרוגינוס מי שחציו עבד וחציו בן חורין [י]טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו [יא]אנדרוגינוס מוציא את מינו אבל לא את שאינו מינו מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו אמר מר [יב]הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים לוים וישראלים פשיטא אי הני לא מיחייבי מאן מיחייבי כהנים אצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וכתיב [יג]יום תרועה יהיה לכם מאן דליתיה אלא בתקיעה דחד יומא הוא דמיחייב והני כהנים הואיל ואיתנהו בתקיעות דכל השנה דכתיב [יד]ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם אימא לא ליחייבו קמ"ל מי דמי התם חצוצרות והכא שופר אלא אצטריך סד"א הואיל ותנן [טו]שוה היובל לד"ה לתקיעה ולברכות מאן דאיתיה במצות היובל איתיה במצוה דראש השנה והני כהנים הואיל וליתנהו במצות היובל דתנן [טז]כהנים ולוים מוכרין לעולם וגואלין לעולם אימא במצוה דראש השנה לא ליחייבו קמ"ל: מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו: אמר רב הונא ולעצמו מוציא א"ל רב נחמן לרב הונא מאי שנא לאחרים דלא דלא אתי צד עבדות ומפיק צד חירות לעצמו נמי לא אתי צד עבדות דידיה ומפיק צד חירות דידיה אלא אר"נ אף לעצמו אינו מוציא תניא נמי הכי [יז]מי שחציו עבד וחציו בן חורין אף לעצמו אינו מוציא תני אהבה בריה דר' זירא [יח]כל הברכות כולן אע"פ שיצא מוציא [יט]חוץ מברכת הלחם וברכת היין שאם לא יצא מוציא ואם יצא אינו מוציא בעי [כ]רבא ברכת

א) [לעיל מ:: כמ: תוספתא פ"ג הי"ח], ב) בכת"י ליתא מיהא לא, דק"ס, ג) [ברכות כ:], ד) [עכין ג: תוספתא פ"ג הי"ד], ה) עכין ג: ע"ש, ו) לעיל כו:, ז) עכין לג:, ח) [גי' הרי"ף והרא"ש רמבא"ן, ט) [תגיגה ד.],

תורה אור השלם

1. וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגָבַר עֲמָלֵק: שמות יז יא
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל נֵס וְהָיָה כָּל הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי: במדבר כא ח
3. וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: במדבר כט א
4. וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: במדבר י י

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' וקתני לא יצא וכו' נ"ב נ"ל לא יצא אם לא כוון להשמיע לעצמו לצאת אבל אם כוון לעצמו יצא אף אלא נתכוון להוציא לחבירו וקשה לר"י. והגאון מהר"י מולינא זצ"ל פ' מדקתני לא יצא נלמוד יחיד ולא קתני נלמוד רבים לא יצאו ש"מ דרק המשמיע לא יצא אבל השומע יצא אף אלא שהיה שומע לו המשמיע והיא היא אלא שהרי הגאון פשוטים קלת יותר והכון ודו"ק:

מוסף רש"י

הואיל וכתיב יום תרועה. משמע יום אחד בלבד (ערכין ג:). שוה היובל לר"ה לתקיעה ולברכות. דהני למימר משע ברכות ביום הכפורים של יובל (לעיל כו:) שהיו נמי אומרים ביובל"כ"פ של שנת היובל מלכיות זכרונות שופרות (ערכין שם). מוכרין לעולם. אפילו בשנת היובל עצמה, כך שמעתי וקשיא לי אמאי הא כי היכי דפליגי רב ושמואל (שם כט:) בישראל שמכר שדהו בשנת היובל עצמה, ר"ש אומר לפליגי הכא ולמימר ק"ו מכורה כבר יוצאה עכשיו שאינה מכורה אינו דין אלא מימכר דהא אמרינן (שם כח.) דממכרו של לוי מחזר בשנת היובל, ומתמהינא אל לוי מחזר דאתי כאתרך פירקא מקדישין לעולם וגואלין לעולם, תנא נמי הכא (ערכין לג:). **וגואלין לעולם.** שאין בתי ערי חומה שלהן נחלות (שם) אלא אם מכרו שדה גואלין אותה מיד ויבשלו אינו מוצה לגאול פחות מב' שניס כדכתיב במספר שני תבואות ימכר לך (שם ג:).

מוסף תוספות

א. דאף ישראל מקדיש לעולם. תוס' הרא"ש. ב. ולא מצינו שפטרו הכתוב מזה. תוס' הרא"ש. ג. וחזרוה לכהן או ללוי המקדישה. תמיה, ומתוס' ישנים כתב: דאם הקדיש שדהו אינו נחלט ביובל ובידו לגואלה אחר היובל. ד. מיהו פרש"י וגירסתו נהירא דאת"ל דגרסינן ליה וכדפרשתי. תוס' ישנים. ה. א"כ למה איצטריך למימר בשילוח עבדים מיהא איתנהו. שם. ו. דהא ביובל עסקינן ואין שמיטת כספים נוהגת בביובל אלא בשביעית. רשב"ם.

רבינו חננאל

איכוין ותקע לי. אלמא קסבר משמיע בעי כונה, והתנן היה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה כו'. ודחינן הכא בשליח ציבור עסקינן דדעתיה להשמיע לכולי עלמא. תא שמע נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע כו' ופשוטה היא. ואסיקנא כתנאי דתניא התוקע תוקע לפי דרכו ושומע שומע לעצמו ויצא. א"ר יוסי בד"א בשליח צבור אבל ביחיד לא יצא עד שיתכוון שומע ומשמיע לו. מתניתין זה הכלל כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן. ת"ר הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים לוים וישראלים גרים ועבדים משוחררים טומטום ואנדרוגינוס ומי שחציו עבד וחציו בן חורין. טומטום אינו מוציא טומטום כמותו שמא נקיבה היא ואותו הטומטום זכר. אנדרוגינוס מוציא מינו. מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא מינו ולא שאינו מינו. אמר מר כהנים לוים וישראלים חייבים, פשיטא, ואסיקנא כהנים איצטריכא ליה, ס"ד אמינא הואיל ותנן שוה היובל לראש השנה לתקיעה ולברכות, מאן דאיתיה במצוה דיובל איתיה במצוה דראש השנה, והני כהנים הואיל וליתנהו במצוה דיובל, דתנן כהנים ולוים מוכרין לעולם וגואלין לעולם, אימא במצוה דר"ה לא מיחייבי קמ"ל, נהי דליתנהו בהשמטת קרקע, בהשמטת כספים ושילוח עבדים מיהא איתנהו. מי שחציו עבד וחציו בן חורין. אמר רב נחמן אף לעצמו אינו מוציא. תניא נמי הכי כו'. תני אהבה בריה דר' זירא כל הברכות כולן אע"פ שיצא מוציא חוץ מברכת

מח א מיי' פ"ג מהל' שופר הלכה ה טור ש"ע ת"ת סי' תקפט סעיף ט:
מט ב מיי' שם וטור ש"ע שם סעיף ח:
נ ג ד מיי' שם הל' ב וטוש"ע שם סעיף ח ב:
נא ה מיי' שם הל' ג:
נב ו ז מיי' שם הל' ב וטור ש"ע שם סעיף ד:
נג ח מיי' פ"ד מהלכות ערכין הלכה כח:
נד ט מיי' פ"ג מהלכות שופר הלכה ג טור וש"ע ת"ת סי' תקפט סעיף ה:
נה י מיי' פ"ח מהלכות ברכות הלכה י טור ת"ת סי' תלב:
נו כ מיי' שם טוש"ע ת"ת סי' קכז סעיף יט וסי' ריג סעיף ג ומוסן רעב סעיף ד [רב אלפס כאן ובפ' ע"פ דף קמז]: